

Posudek školitele na diplomovou práci Bc. Anny POSPÍŠILOVÉ *A odsuzuje se k...: Osobní strategie návratu politických vězňů do společnosti po ukončení výkonu trestu odnětí svobody v podmínkách společenského a legislativního uspořádání 50. a 60. let 20. století.* Praha : Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2020. 112 s. + přílohy.

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hlaváček, Ph.D.

Záměrem předkládané diplomové práce je analýza a reflexe životních strategií souvisejících s resocializací specifické skupiny obyvatelstva – politických vězňů 50. let – v období státního socialismu v Československu (s krátkým exkursem do jejich životních trajektorií po roce 1989). Diplomantka v tomto případě čerpá především z osobní reflexe odsouzených osob (ale i jejich potomků) s cílem zachytit proměny, rozdíly i podobnosti v jejich interpretacích v kontextu vztahu stigmatizovaného jedince (oběť) vs. většinové společnosti a státní moci (včetně seznámení s dobovými legislativními normami). Z hlediska metodologie autorka vychází jednak z vlastních, ale převážně z již pořízených, orálně-historických rozhovorů, literární rešerše (memoáry) a dalších audiovizuálních záznamů (televizní dokumenty a rozhovory s pamětníky).

Zvolené téma lze považovat bezpochyby za zajímavé a originální, z teoretického hlediska se práce pohybuje někde na pomezí mezi historickou, právní a literární vědou. Pro diplomantku navíc téma vyrovnání se s výkonem trestu, jakožto společenským stigmatem, není zcela nové, částečně zde navazuje na svou antropologicky koncipovanou bakalářskou práci, v níž se věnovala trestu odnětí svobody v České republice jako liminární fázi přechodového rituálu.

Struktura práce byla zvolena logicky a správně. Po úvodu a podrobné metodologické části následuje historický kontext zaměřený na fungování politického a právního systému v Československu v 50. a 60. letech minulého století. Poté již autorka přechází k empirické části rozdělené do deseti (zpravidla chronologicky na sebe navazujících) podkapitol, v nichž se věnuje zejména reflexi a interpretaci životních strategií bývalých politických vězňů a jejich rodin uplatňovaných v různých životních situacích a v různém společenském prostředí.

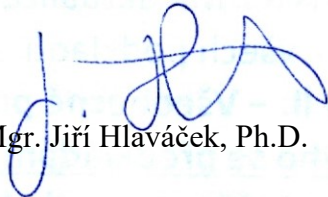
V metodologické části diplomantka představuje výzkumné otázky a cíle, následně velmi podrobně reflektuje svůj badatelský postup. Badatelská reflexivita je v tomto případě na místě, a to zejména v kontextu argumentace proč se diplomantka rozhodla čerpat především z již existujících orálně-historických rozhovorů namísto toho, aby zrealizovala vlastní terénní výzkum (jakkoliv i k tomu nakonec došlo, byť s obtížemi vzhledem k vysokému věku potenciálních respondentů). Výsledný počet 10 narátorů a narátorek lze považovat pro účel výzkumu za dostačující (zvláště pokud byl vzorek doplněn o další vzpomínky pamětníků v písemné či audiovizuální podobě). Diplomantka po celou dobu svého výzkumu pravidelně svůj postup konzultovala a její pojetí výzkumu se vzhledem k okolnostem (nevydařený orálně-historický výzkum, nedostatek vhodných rozhovorů v již existujících sbírkách, rozsáhlá memoárová produkce atd.) dynamicky proměňovalo, což vyžadovalo z její strany značnou dávku flexibility.

V empirické části autorka umně propojuje fakta získaná studiem odborné literatury s informacemi z (auto)biografií a dalších narativních zdrojů. Díky kompilačně-komparačnímu postupu se jí pak daří poměrně „plasticky“ podat životní osudy marginalizované, stigmatizované skupiny obyvatelstva na dobovém pozadí komunistického režimu v Československu. Úroveň analýzy a interpretace má nadprůměrnou úroveň, o čemž svědčí zejména poslední kapitola a závěr práce, v nichž se autorka skutečně snaží o hledání jistého situačního vzorce v chování pamětníků a pamětnic, včetně pokusu o jakousi klasifikaci jednotlivých typů životních strategií v kontextu opětovného začlenění do společnosti.

V neposlední řadě je třeba vyzdvihnout formální podobu samotného textu. Od zvolené struktury, přes formátování a stylistiku až po přílohy se jedná o naprosto precizně odvedenou práci. Text jako celek je čtivý, plynule navazuje a má jasnou argumentační logiku. Z obsahu i podoby práce je pak zřejmé, že se jedná o skutečně poctivě a pečlivě vedený výzkum, k němuž autorka přistupovala se značným zaujetím i respektem.

Předkládaný text proto podle mého názoru splňuje (po obsahové i formální) stránce všechny předepsané požadavky na závěrečnou kvalifikační práci magisterského stupně. Diplomovou práci Anny Pospíšilové tedy **doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení známkou 1 („výborně“)**.

V Praze, dne 18. 1. 2020

Mgr. Jiří Hlaváček, Ph.D.